

Холдингові компанії

Олександр Биков

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри теорії та історії держави і права,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: oleksandrbrm@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-4965-696X*

Сергій Лисиця

*здобувач вищої освіти ступеня «магістр»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: lysytsiasv@krok.edu.ua*

Постановка проблеми. Холдингові структури стають все більш поширеними у сучасному господарстві, оскільки вони можуть сприяти ефективнішому управлінню активами, ресурсами і бізнес-процесами. Зростає інтерес інвесторів і підприємців до створення та управління холдингами. Створення та функціонування холдингових компаній підлягає специфічним нормативним вимогам та правилам. Розуміння цього аспекту є важливим для бізнесу та юридичних фахівців. Холдингові структури можуть мати вплив на оподаткування та фінансовий стан компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні розгляд окремих аспектів даної теми не набув широких масштабів у вітчизняній історіографії. Разом з тим, не існує спеціального комплексного дослідження по даній проблемі, що має негативне значення для її розгляду. Власне загалом дана проблема не набула достатнього рівня дослідження, що значно ускладнює її розгляд. Проте все ж існує певний доробок, який складається з праць В. В. Венгер [4], І. А. Галіахметова [5], Є. В. Єременко [6], К. С. Косінової [8], С. В. Самаріної [9] та інших.

Формулювання цілей статті (визначення завдання). Метою статті є з'ясування особливостей нормативно-правового регулювання створення та діяльності холдингових компаній.

Виклад основних положень. Холдингова компанія – це юридична особа, яка володіє контрольним пакетом акцій інших компаній, об'єднуючи їх в управлінську та стратегічну єдність. Важливою характеристикою холдингових структур є те, що вони забезпечують високий рівень контролю та координації між різними частинами підприємства, щоб досягти стратегічних цілей та сприяти ефективному управлінню всією групою компаній. Холдингова компанія - акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств.

Відповідно до ст. 1 Закону України "Про холдингові компанії в Україні" наводиться перелік визначень холдингових компаній, а саме:

Державна холдингова компанія - холдингова компанія, утворена у формі акціонерного товариства, не менш як 100 відсотків акцій якого належить державі;

Державна керуюча холдингова компанія - державна холдингова компанія, корпоративним підприємством якої може бути інша державна холдингова компанія чи господарське товариство, холдинговий корпоративний пакет акцій (часток, паїв) якого належить державі.

Холдингові компанії дозволяють розподілити ризики між різними галузями і ринками, зменшуючи залежність від одного виду бізнесу. Це робить їх менш уразливими до коливань на ринку та економічних криз.

Холдингові компанії можуть впроваджувати спільні стратегії та операційні ефекти. Це дозволяє підвищити продуктивність, знизити витрати і збільшити прибуток. Холдингові компанії можуть краще управляти ресурсами, такими як фінанси, людські ресурси, інновації та технології, завдяки великому масштабу та об'єднанню ресурсів різних підприємств. Холдинги мають можливість залучати інвестиції для розвитку нових проектів та придбання інших компаній. Це сприяє створенню нових робочих місць та росту економіки.

Правовий статус холдингу визначається законодавством, зазвичай як об'єднання дочірніх компаній під однією управлінською структурою. Правовий статус холдингу визначає його структуру власності, включаючи умови власності акцій, права акціонерів, існування дочірніх та пов'язаних компаній. Правовий статус впливає на податковий режим холдингу, його обов'язки щодо сплати податків та можливість використання податкових пільг. Правовий статус регулює можливість холдингу здійснювати злиття та поглиблення з іншими компаніями.

Основною метою створення холдингової компанії є вплив на ухвалення рішень у юридичних осіб, що входять до складу холдингу, завдяки переважній участі у їх статутних капіталах через корпоративні пакети акцій.

Холдинги несуть відповідальність перед акціонерами за фінансові результати та перед стейкхолдерами за етичну та соціальну відповідальність. Відповідальність холдингових компаній перед акціонерами та стейкхолдерами визначається широким спектром факторів, включаючи фінансові, соціальні, етичні та управлінські аспекти їхньої діяльності. Забезпечення балансу між інтересами різних груп стейкхолдерів та відповідальне управління ризиками грають важливу роль у сталому розвитку холдингових компаній.

Спеціальне корпоративне законодавство для акціонерних товариств повинно бути стабільним, а зміни в ньому мають бути обґрунтованими, продуманими і враховувати світовий (зарубіжний) досвід. Без цього може бути важко привернути іноземних інвесторів, оскільки вони можуть не розуміти специфіку українських реалій в обмін на необхідні інвестиції в економіку країни з її численними проблемами [5, с. 60-61].

Холдингові компанії є посередницькими структурами власності, які є практичним проявом гібридного управління: тоді як муніципальні холдингові компанії як акціонери зазвичай використовують стандартні механізми корпоративного управління, муніципалітет покладається на адміністративне врядування для здійснення контролю над муніципальними холдинговими компаніями. Проте, всупереч тенденції корпоратизації, створення холдингових

компаній посилює політичний контроль і може бути способом забезпечення підзвітності.

Перспективи розвитку нормативно-правового регулювання створення та діяльності холдингових компаній можна розглядати в контексті наступних аспектів:

- **Реформування законодавства:** можливе удосконалення чи доповнення існуючих нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання холдингових структур, розгляд можливості створення спеціалізованого законодавства, яке враховуватиме особливості створення та управління холдингами.

- **Заохочення та підтримка:** введення податкових пільг чи стимулів для холдингових компаній з метою привертання інвестицій та стимулювання економічного зростання, розробка програм підтримки для стартапів та малих і середніх підприємств, що бажають створити холдингову структуру.

- **Трансгранична координація:** розробка міжнародних стандартів та угод для уніфікації нормативно-правового регулювання холдингових компаній, посилення співпраці між країнами у сфері регулювання глобальних холдингових структур.

- **Контроль та нагляд:** розвиток ефективної системи моніторингу та нагляду за діяльністю холдингів для уникнення зловживань та недотримання правил, забезпечення високого рівня прозорості та облікової звітності для холдингових компаній.

- **Адаптація до технологічних змін:** розгляд можливостей включення в законодавство положень, спрямованих на регулювання сучасних технологій, таких як блокчейн та штучний інтелект, в контексті холдингових структур.

- **Захист прав інвесторів:** зміцнення механізмів захисту прав акціонерів та інших інвесторів, які входять до складу холдингових компаній, впровадження механізмів врегулювання конфліктів інтересів в холдингових структурах.

Усі ці аспекти можуть сприяти створенню більш прозорого та стабільного середовища для розвитку та функціонування холдингових компаній, сприяючи в їхньому ефективному функціонуванні та розвитку.

Висновки. Таким чином, створення та функціонування холдингових компаній підпорядковані ряду нормативно-правових актів, які визначають умови їх діяльності.

Як видно, проблема особливостей нормативно-правового регулювання створення та діяльності холдингових компаній є складною, але на сьогодні недостатньо дослідженою і тому потребує перспективного розгляду та глибокого аналізу.

Ключові слова: холдинг, акціонерне товариство, бізнес, правове регулювання, корпоративне законодавство.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003. Верховна Рада України. Офіційний сайт. Дата оновлення : 08.10.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
2. Про холдингові компанії : Закон України № 3528-IV від 15.03.2006. Верховна Рада України. Офіційний сайт. Дата оновлення : 01.01.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-15#Text>.
3. Угода про фінансування заходу «Підтримка ЄС для розвитку сільського господарства та малих фермерських господарств в Україні» (ENI/2020/042-345) від 18.06.2020 року. Верховна Рада України. Офіційний сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_007-20#Tex.
4. Венгер В. В. Особливості формування та розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2019. № 2(4). С. 30-44.
5. Галіахметов І. А., Науменко О. С. Корпоративні відносини в акціонерному товаристві : від проблем кваліфікації до меж правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Вип. 60. С. 57-62.
6. Єременко Є. В., Поліщук А. А. Щодо сутності поняття "Холдингова компанія". *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 169-172.
7. Ібрагімова Н. В. Правовий статус холдингів : автореф. дис. ... канд. юр. наук : 12.00.04. Вінниця, 2015. 26 с.
8. Косінова К. С. До питання про природу холдингових правовідносин і відповідальність суб'єктів холдингу. *Право та інновації*. 2017. № 2. С. 124–131.
9. Самаріна С. В. Правова регламентація процедури створення аграрних холдингів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 175–177.
10. Стадник К. О. Проблеми правового забезпечення холдингових відносин у сфері господарювання. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"*. Сер. : Економічна теорія та право. 2014. № 4. С. 170-179.
11. Уманців Ю. Холдингові механізми інтеграції підприємств. *Ринок цінних паперів України*. 2011. № 3-4. С. 23-33.